

AZKOITIAR BATZUEN ATERALDIAK...!!!

(Gertaerak)

1/. "PITTIN" zuan bere izena Etxetxoneko txakurrak, eta ezin aundia izan izen orren jabe zan txakurra.

Neska-langille bat zan Matxo, ta egunero eramaten zuan lantegira bere amak gertatzen zion ogi-bitarteko bat. Egun artarako gertatu zion ogi-bitarteko txorizo-muturra, ain txikia iruditu zitzaion Matxo'ri...

Etxerakoan onela esan zion bere amari:

- Zer gertatu zaizu gaur, ama?

- Egia dion, erantzun zion onek. Zartagira botatzerakoan ez zaiten aintxikia iruditu. Gero, ordea...

- Egia esango dizut, bada, ama... Ortxe ikusi det Etxetxoneko Pittin, eta arek-berak ere nere ogi-bitarteko txorizo-muturra baño aundiagoa zeukan bere "zera" ori... Ulertzen, ama?

- Bai, Matxo, bai...

2/. Biak ziran ezkongaiak, eta biak gizen-gizenak.

Amabosten-bat urte geiago izango zituan batak, besteak baño.

Oraindik zapiak jazten zituan bere illobatxo batekin agertu zan, igandeguardi batean, bietan gazteena. Eta orra-nun asten zaion orruka-negarrez bere illobatxo ori.

Alperrikakoak ziran izekoaren alegin guztiak. Ume ark ez zuan ixildu nail!

Eta orduan asi zitzaion albotik zirika beste nezkazarra:

- Orrek bularra nai du, Arantxa...!

- Zergatik ez diozu ematen...?

- Eman zaiozu, ta bereala ixilduko zaizu!

Aspertu zan Arantxa jardun onekin, eta onela erantzun zion:

- Eman zaiozu zuk, nik baño aundiagoak, eta beteagoak dauzkazu-ta!

Eta biak neskazarrak izaki!!!

3/. Neskazar, birgiña-birgiña oietako bat zan TEIXA.

Etxeza'n egiten zuan lana.

Egun batzuek besterik ez ziran, Etxeza'ko langille bat, neskazar antzeko batekin ezkondu zala. Ta ori zala-ta, broma pixka-bat egin nai izan zioten Teixa'ri bertako bi langilleak:

- Zuk zer uste dezu, Teixa... Lengo-egunian ezkondu ziran oiek "asmatuko" dutela, edo ez dutela "asmatuko"...?

Eta Teixa'k bat-batean:

– Zergatik, ba, ez dute “asmatuko”...? Zuk, beintzat, orduz-leen “asmatu” zenduan, eta ez da ain-zailla izango...

4/. Eta arrigarria ba'da ere, TEIXA berarena da besta ateraldi au ere. Ez ziztaigun emen ain-zorrotza agertu!

Bere lagun betekin zan.

Uxula-baserriko zelain, errepe aundia bete-betea zeukan bei bat ari zan larrean...

– Aizu, Teixa... Ori zer da...? Beia ala idia...?

Zergatik galdetzen didazu ori...?

– Zergatik galdetuko dizut ba! Beia ala idia dan jakin nai dedalako...!

Eta Teixa'k bei aren errapea erakutziaz...

– Ez al'dezu, zuk-zeorrek, umea egiteko dagoala ori, garbi-garbi ikusten...?

5/. Emakumea, alarguna zan eta gaztea oraindik... Gizonezko-askoentzako tentazio berri bat...! Anak zeuzkan, ordea, zaiñ-miñak zatartuak...!

Abarketak erosi bear zituala-ta, aberketeri batera joan zan bein-atean, gure emakume-alargun au.

Abarketak aukeratzen ari zalarik, ez zion beste emakume batek au-bestetik albotik esaten:

– Oiek ditun, oiek anak...!

– Oiek ditun, oiek anak!

– Oiek ditun, oiek anak!

Aspertu zan, letani onekin, gure alarguna, eta bizi-bizi erantzun zion:

– Ago ixillik, neska! Oraindik, beintzat, etzidan gizonezko batek ankarik eskatu-ta...!

6/. Gona-motzak zirala-ta, bizi-gaiztoa emeten zion amagiarreba batek bere errañari...:

– Izan ere, gaurko-emakumeak ez daukazute lotsarikan... Eseritzen zeraten bakoitzean, agirian uzten diozute, ikusi nai ba'dizute beintzat, ipurdi osoa...! Leen ez zan olakorik...! Senarrarentzat bakarrik izaten ziran leen gauza oiek, eta mantapean aientzat ere...

Eta bai errañak askar erantzun ere:

– Bai, ama, bai! Orregaitik dira zure seme oiek, manteperako obeak...!

7/. Arotza zan Joxe Manuel Aldako.

Oe bat konpondu-bearrean zeukatela-ta, Granada'ko Dukeen ETXE-BELTZERA deitu zioten bein...

Kontua-bialdutzekoan (erderaz bialdu bear izaten ditugu guk, euskaldunok, gure kontuak) onela ipiñi zion kontu-agirian Joxe Manuel Aldako'k:

– Por unas cosas que le hice en la cama a la Señora Condesa 150 pesetas! Ba'dek garestigorik...!

8/. Ba'da Azkoiti'n emakume bat, arraindegira joan eta an beste iñor baldin ba'dago, onela ekingo diona beti...:

– Amalita, tienes merlu...? Y chipis...? Y angulitas...?

Eta besteak joan, eta bera-bakarrik gelditzen danean, onela esaten duana:

– Amali...! Jarri-an libra-erdi bat tolla!

9/. Azoka-plaza erdian ari-zan, beste bein, izketan au-bera lagun betekin. Ba'zuan, orduan ere, arrokeria pranko...!

– Egia esango diñat! Ementxen natxion, zer-egin asmatu ezin! Joxe getaria-
rreanean legatz aundi ta prexko-prexko bat ikusi diñat, eta uraxe, oso-osorik,
erosi edo ez, natxion...!

Eta orduantxe, ain zuzen, deadar au egin zion Joxe getarriarrak bere arrain-
degitik:

– Aizazu, emakume! Txipiroi-konjelatuak ekartzeko esan didazu zuk, ez
al’da ala...?

10/. Berak asmatua bezela kontatzen zuan Profesionaleko eskolan “Gazte-
lu” mutil-koxkorrak kontu au.

Lengusu bi joan ziran bein soldadu... Bat, bestea baño leentxuago, bañan
kuartel batean gertatu ziran biak.

Etorri zitzaion “bandera juratzeko” ordua bateri, eta galdera au egin zion,
bandera erakutziaz, kapitanak:

– Qué es esto...?

Ura bandera bat zala esatea, gutxi iruditu zitzaion azkoitiar-soldadueri, ta
zerbait-gelago esatearren, onela erantzun zion kapitanari:

– Un palo con un trapo bicolor!

Zapla! eman zion kapitanak belarrondoko bat!

– Esta es tu madre! Y debes estar dispuesto a dar tu vida por ella! Quedas
arrestado!

– Zer dala-ta arrestatu aute?

– Ba al’zekiat, ba, nik? Banderea erakutsi ziak kapitanak, eta banderea zer
dan galdetu! Ondo erantzun zioat nik, nere ustez, bañan ark “banderea nere
ama dala” esan zidak, eta orregaitik bialdu natxiok kalabozora!

– Ire ama dala banderea?

– Bai, ala esan zidak: ésta es tu madre...!

– Ortaz... nere... izango dek?

Etorri zitzaion beste oni ere, “bandera juratzeko” ordua, ta galdera berdiña
egin zion kapitanak oni ere. Eta baita mutillak azkar-asko erantzun ere:

– Esa es mi tia!

Zapla! Eta arrestoa onentzat ere!

Eta lengusu biak kalabozoan:

– Izan ere, kapitan txatxu orrek nundik jakin bear dik, ire ama ta nere ama
aizpak diranik biak...?

11/. Leengo garai artan iru eske egiten ziran elizan meza bakoitzean.

– Eliza onen iraupenerako!

– Purgatorioko animeentzat!

– Mixerikordientzat...!

Baserritar ura, bost irukuartokoekin etortzen zan beti mezatarara. Iru, irukuar-
toeko, mezatan botatzeko izaten zituan, eta beste biak, Ixpixuaneko trabenan,
baxo-erdi bat edan, eta ogi-zati bat jateko.

Igande artan, ordea, laugarren gizona agertu zan eskean:

– San Jose’ren argiarentzat...!

Laister oartu zan gure baserritarra, ez zeukala, egun artan, ogi-zatirik jate-
rik, eta onela esan zion, asarre, eskean ari zan laugarren gizonari:

– I, esan akiok San Jose’ri, ni bezela, goiz oeratzen ba’dek, ez dikela, ark
ere, argi-bearrik izango!

12/. Mixerikordian il zan TORI.

Iru-iturrietan egoten zan zoru-josten. Adar-jotzallea zan Pako Txakolin, eta ez zuan TORI pakean uzten.

– Goizeko seirak-ezkero ago emen, eta ez dituk, oraindik, bi zoru besterik josi alper-aundi orrek!

Aspertua zukan Tori, Pako Txakolin'en "lata-bedeinkatu" onek, eta onela esan oi-zuan sarri:

– Nai ez duana, aittuko zidak, ba, orrek egunen batean...!

Eta Luis Errexillek albotik:

– Ortan aiz, i, beti!

– Aittuko ziak, ba...! Ta ikusten diaten bezin-laister gañera!

Eta goiz batean, Pako Txakolin andik igarotzean, onela esan zion, asarre, Tori'k:

– Ala, INDIVIDUO!!!

Eta lagunari gero:

– Aundixe esan zioat, ba! Etzik ez, geiago, ezer esango...!!!

13/. Txukun-txukun oietakoa ez, bañan igeltseroa zan Otxelu. Paretak baño zuriagoak uzten zituan ark lurrak!

Etxe batera eraman zuten bein zuriketara, ta etxe artako etxekoandreaki garestia iruditu zitzaion Otxelu'k ekarri zion kontua...!

Eta Otxelu'k:

– Ezin kejatuko zera, emakume! Lurrera eroritako igeltsuaren kontua ez dizut, beintzat, sartu-ta!!!

14/. Leen, ostiraletan, Kristo'ren gurutzeko eriotza oroituaz, il-kanpaia jozten zan Gipuzkoa'ko parroki guztietan, eta Azkoitikoan ere bai... Gizonezkoak, zeuden tokian zeudela, txapela kendu ta "kredoa" errezatzen zuten orduan. Eta ez gaurko kredo motz-motz ori, leengo luze-luze ura baizik. Otxelu'k, ordea, txapela kendu-orduko, jazten zuan berriro!

– I, Otxelu! "Kredoa" ain-azkar errezatzeko, zer-arraio esaten dek ik? esan zion, bein, bere lagun batek.

– Zer esango diat, ba! erantzun zion Otxelu'k "Creo" esaten diat nik. Eta naikoa dek ori! Ibiliko ote baituk, ba, "igo zala, ta jetxi zala, jetxi zala ta igo zala" esaten? "Creo" esan ezkerro, dana esana zioak!

15/. Don Pedro'k, Azkoiti'n izan genduan apaiz arrek, gurutz-bidea egiten ikusi zituan emakume batzuek GABON-JAIETAN, eta aliengana joan eta onela esan zien:

– Jaiotzea besterik ez du egin, eta ez zazute, mesedez, ain-azkar ill!

16/. Baztarrika-aldean bizi ziran Plorentiñe-ta...

Gau batean, argiak itzali, ta illunpe osoa sortu zan Azkoiti'n.

Zer ordu ote zan jakin nai-ta onela esan zion Plorentiñe'k bere aizpari:

– San Martin-torreko erlojuan zer ordu dan, ikusi zan!

– Nola ikusiko diñat, ba, argirik ez zegon-da!

– Argiarena besterik ez ba'den, artu zan kandela bat!

Eta San Martin-torreko erlojuan zer ordo ote zan ikusteko, kandela bat eskuan irten zan balkoira aizpa ori...!!!

17/. Ba'zan, Azkoiti'ko Mixerikordian mistika-antzeko neskazar bat.

Azkoiti'ko seme bat zan, orduan, an-bertako kapellaua, ta ez zuan gure gure neskazar onek. ezergatik-ere, kapellau onekin konfesaru nai. Ta iñork ezin zuan asmatu, zergaitik zan neskazar onen nai-ez au...!

Bere lagun bat joan zitzaion, bein, ikustalditxo bat egitera. Eta neskazarrak bere lagunari!

– Aizan, Xeberi...! Mesede bat egin bear dian. Konfesatu egin nai niken, eta orrelako abadeari esaion etortzeko mesedez...

– Ez al'daukazute ba emen, ortarako, zuen kapellaua?

– Bai...! Bañan nik ez diñat orrekin konfesatu nai...!!!

– Zergaitik ez, ordea?

– Kofiantzan esango diñat iri, bañan ez akion iñori ezer esan! Orren aitak neri egin ziazen errekaua. Nere seme bear ziñan, ba, orrek! Ezin konfesatuko naun, ban nere semea bear ziñan batekin...!!!

18/. Ez zigun ark, berak asmatua-bezela ematen, berak ikusia-bezela bai-zik, eta Ingalterra'n ikusia. An gertatzen bait-dira onelako gauza geienak. Ala ere ba'zan, bera, au eta onen antzeko beste gauza asko asmatzeko ere lain! Azkoitiarra zan, India'n zegoan mixiolari, ta gazteasun osoaren jabe zan artean...

Ingalterra'n, eta an-bertako eguras-toki batean "hipie" oietako bat ikusi zuala bein, ille luze-narrasa, bizar zikiña ta jantzi arlotea, idazkai aunbi batekin ona-ta-ara. Ta onela ziola idazkai ark:

Gora Gonak eta Beera Prarak...!!!

Emakumeen gona-aldekoa ote zan, ba, "hipie" ura... edo...?

Eta auxe zan gure mixiolari gazteak, guri ere egiten zigun galdera...

19/. Azkoiti'n bat, ezaguna baldin ba'da, Juanita Frabrikere gaztea dezute ori... Amaika "indizio" emandako neskea... amaika gaxoeri on-egindako neskea...!

Etorri zitzaion berari ere operatua izateko ordua, ta Donosti'ko Residenciara eramán zuten.

Labatiba bat artu beat zuala-ta, garbi-asko adierazi zion bertako enfermera batek, labatiba ori nola artu...!

Ez zan Juanita'k nai-bezein-laister ontzi ura ustul!

Jeiki zan komunera joateko, ta iturri batetik-bezela irtetzen zan aren atzetik ere ura...!

– Bañan zer den au...? algaraz Juanita'k berak.

Eta alboko beste gaixo batek:

– Ez unan, ba, labatibaren ziria barruan utziko...

Eta ziri ura atera ez zuan artean, iturritik bezela zerion urak Juanita'ren atzerik...!!!

20/. Oraingo eskaleak egiten ez ba'dute ere, leengo eskaleak "Aita gure" bat erreztatzen zuten atean-atean...

– Etxe ontako ildakoen alde...! esango zuan batek.

– Etxe ontakoak osasuna izan dezaten...! esango zuan beste batek, eta abar...

Eta ba'zan, etxe bakoitzean, au esaten zuan eskale bat:

– Etxe ontakoak eta nik, jana ta lana izan dezagun, "Aita gurea zeruetan zaudena"...

San Martin-auzoko etxeoandre bateri ez zitzaion gustatzen eskale onen eskabide au.

– Zera baño alperragoa den bera, ta ari dek, ba, ori lana eskatzen...!

Eta sukalkedo armariora joan, arria baño gogorragoa zegoan ogi-koxkor bat artu, ta or dijoa askelearengana...

– Jana ta lana eskatzen dezu zuk, e ez al’da ala...?

– Bai, etxeoandre, bai! Ala eskatzen det, ba...!

– Tori ortaz ogi-koxkor au! Onetxek emango dizkizu eskatzen dituzun bi gauza oiek: jana ta lana... Naiko lan izango dezu ori jaten...!

21/. Anai asko ziran Irineo’ren etxean, eta gosetiak danak. Arkume-oso bana errez jango zuten mutillak...

Ez zan, ba, aiek-danak mantentzea erreza...!

– Ez zegok emen orrela jarraitzerik, eta morroi joan bearko dek ik, Irineo...!

– Nora, ordea...?

– Nik zer zekiat, ba? Errijoa aldera, edo...! Erderaz ikasiko dek bitartean...!

Eta pardeltxo artu, ta an joan zan, irineo, morroi Errijoa’ko erri batera. Erderaz ondo ikasi zuala, ezin ukatu, erderaz egiten bait-ditu, gaur ere, Irineo’k bere aitorketak...! Baña erderaz ikasiaz gaiñera, bertako egin zitzaigun Irineo erabat: bertakoen lur-kolorea artu, bertakoak bezela jantzi ta bertakoak bezela itz-egin...! Ez zuan iñundik azkoitiarra-zanik ematen...!

Urte batzuen buruan, etxerako gogoa egin zitzaion Irineo’ri.

Jo zuan “kox-kox” etxeo atean, irten zitzaion atera ama, ta “no, no, no” esan, eta itxi zion berriro atea...!!!

Izan ere, kinkillerotzat artu zuan amak bere seme ura...!!!

Eta kinkillero, azkoitiarrantzat, etxerik-etxe uskariak saltzen ibilli oi-zan mo-txaille-antzekoa zan...

Albisu tar Anastasio

